

УДК 346.2:338.43

<https://doi.org/10.32703/2663-6352/2026-1-19-144-151><https://orcid.org/0009-0004-0422-6821>

Фільварочний Д. В.,

аспірант Науково-дослідного інституту

приватного права і підприємництва

імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України,

м. Київ, Україна

СУБ'ЄКТНИЙ СКЛАД ОРГАНІЗОВАНОГО АГРАРНОГО РИНКУ

Анотація. У статті досліджено суб'єктний склад організованого аграрного ринку України, зокрема класифікацію його учасників за видами ринку – товарного та фінансового. Актуальність дослідження зумовлена тим, що законодавство не містить визначення поняття суб'єкта організованого аграрного ринку, а в юридичній науці це питання висвітлено фрагментарно. Метою статті є комплексна характеристика та визначення суб'єктного складу організованого аграрного ринку. У дослідженні використано систему загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема діалектичний, методи аналізу та синтезу, структурно-функціональний і формально-юридичний, що дало змогу всебічно охарактеризувати суб'єктний склад організованого аграрного ринку. Виокремлено такі ознаки правосуб'єктності суб'єкта організованого аграрного ринку: здатність укладати та виконувати цивільно-правові договори; здійснення діяльності, пов'язаної з виробництвом та/або реалізацією сільськогосподарської продукції; можливість участі у біржових торгах; укладення договорів за стандартизованими умовами та з реквізитами біржових контрактів відповідно до правил Аграрної біржі. Запропоновано розмежовувати суб'єктів постачання на організованому аграрному ринку, зокрема сільськогосподарських товаровиробників, та суб'єктів реалізації сільськогосподарської продукції, які виконують функцію розподілу продукції на організованому аграрному ринку та передачі прав власності. У статті здійснено порівняння оптового ринку сільськогосподарської продукції та товарної біржі сільськогосподарської продукції, що дає підстави для висновку про відмінність цих суб'єктів за формою організації, механізмами торгівлі та правовим статусом. Встановлено, що кожен із них має специфічні функції та особливості правосуб'єктності в системі організованого аграрного ринку. Запропоновано в межах організованого аграрного ринку виокремлювати окремий сегмент фінансового ринку, який охоплює операторів організованих торговельних майданчиків і механізми обігу аграрних фінансових інструментів, зокрема аграрних розписок та аграрних нот. Це дає змогу чіткіше окреслити правовий статус учасників фінансового сегмента та забезпечити прозорість і належне регулювання фінансових операцій у сфері аграрного ринку. Підкреслено, що проблематика суб'єктного складу організованого аграрного ринку потребує подальших наукових досліджень.

Ключові слова: суб'єкт, ринкові відносини, правовідносини, сільськогосподарська продукція, біржа, виробник, аграрний ринок.

FILVAROCHNYI D. THE SUBJECT COMPOSITION OF THE ORGANIZED AGRARIAN MARKET

Abstract. The article examines the subject composition of the organized agrarian market in Ukraine, particularly the classification of its participants according to market types: commodity and financial. The relevance of the study is due to the absence of a clear legal definition of a subject of the

organized agrarian market in legislation, while legal scholarship addresses this issue fragmentarily. The aim of the article is to provide a comprehensive characterization and definition of the subject composition of the organized agrarian market. The study employs a set of general scientific and special methods, including dialectical, analysis and synthesis, structural-functional, and formal-legal methods, which allowed for a thorough characterization of the subject composition of the organized agrarian market. The features of legal capacity of a subject of the organized agrarian market are identified: the ability to conclude and perform civil law contracts; engagement in activities related to the production and/or sale of agricultural products; participation in exchange trading; and the conclusion of contracts under standardized terms and requisites in accordance with the rules of the Agrarian Exchange. It is proposed to distinguish between supply-side participants in the organized agrarian market (including agricultural producers) and participants involved in the sale of agricultural products (responsible for product distribution and transfer of property rights in the organized agrarian market). The article compares the wholesale agricultural market and the agricultural commodity exchange, which allows concluding that these subjects differ in terms of organizational form, trading mechanisms, and legal status. It is established that each has specific functions and legal capacity within the organized agrarian market system. Furthermore, it is proposed to highlight a separate financial market segment within the organized agrarian market, which includes operators of organized trading platforms and mechanisms for trading agrarian financial instruments such as agrarian bills and agrarian notes. This approach clarifies the legal status of participants in the financial segment and ensures transparency and regulation of financial operations in the agrarian market. It is emphasised that the issue of the composition of participants in the organised agricultural market requires further academic research.

The subject composition of the organized agrarian market remains a topic requiring further scholarly research.

Keywords: *subject, market relations, legal relations, agricultural products, exchange, producer, agricultural market.*

Постановка проблеми. Організований аграрний ринок є сучасним сегментом аграрного сектору економіки. Його функціонування дозволяє сформувати та підтримувати сталий розвиток аграрного підприємництва. Саме завдяки його функціонуванню реалізація української сільськогосподарської продукції набуває прозорості та ефективності. Аграрний ринок є категорією товарного господарства і представляє собою сферу товарного обміну сільськогосподарською продукцією з характерною системою економічних відносин між продавцями і покупцями, в яких проявляються виробничі відносини певного способу суспільного виробництва [1, с. 192]. Цей ринок почав виконувати активну управлінську роль координатора економічних процесів з метою задоволення потреб масового споживача сільськогосподарської продукції та продовольства [2, с. 130].

Частиною аграрного ринку є організований аграрний ринок. Його організований характер передбачає наявність інституційних і регуляторних механізмів, зокрема біржової торгівлі, стандартизації продукції, сертифікації її якості та державного нагляду. Це сприяє підтриманню прозорої аграрної торгівлі, мінімізації ризиків, пов'язаних із недобросовісною конкуренцією, та підвищенню довіри між учасниками ринку. Важливою особливістю організованого аграрного ринку є також його інтеграція у світові економічні процеси, що відкриває нові можливості для експорту та залучення інвестицій. Водночас ефективність його функціонування залежить від належного правового забезпечення, стабільності державної політики та розвитку інфраструктури аграрного сектору, включаючи логістичні, фінансові й інформаційні системи. Базовою складовою правовідносин на організованому аграрному ринку є його суб'єктний склад. Дослідження суб'єктного складу організованого аграрного ринку має важливе значення для формування цілісної концепції його правового забезпечення, визначення правового статусу учасників, їхніх

прав та обов'язків, а також меж державного впливу. Сучасне правове регулювання відносин у сфері організованого аграрного ринку є певною мірою фрагментарним, що посилює актуальність виокремлення суб'єктного складу цього ринку. Водночас дослідження цієї проблематики має як теоретичне, так і практичне значення, оскільки сприяє формуванню цілісного уявлення про систему суб'єктів організованого аграрного ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суб'єктний склад організованого аграрного ринку залишається недостатньо дослідженим у юридичній науці. Тому аналіз правового статусу цих суб'єктів має ґрунтуватися на міждисциплінарному підході, з урахуванням напрацювань як економічної, так і правової науки. Проблематику правового статусу сільськогосподарського товаровиробника досліджував М. М. Чабаненко [3]. Г. С. Корнієнко виявила систему суб'єктів агробізнесу та зазначила, що суб'єкт агробізнесу є учасником різних видів правовідносин, зокрема інноваційних, інвестиційних, виробничих, фінансово-кредитних, науково-дослідних, логістичних, торговельних та інших [4, с. 227]. А. М. Статівка визначав, що виробничо-господарська діяльність сільськогосподарських підприємств як юридичних осіб, наділених спеціальною право- та дієздатністю, є врегульованою нормами аграрного та інших галузей права сукупністю відносин, пов'язаних, з огляду на спеціалізацію, з виробництвом сільськогосподарської продукції, її переробкою, зберіганням і реалізацією [5, с. 41]. Ю. М. Павлюченко досліджувала обіг органічної сільськогосподарської продукції. Зокрема, вона вказувала, що реалізація органічної продукції допускається лише суб'єктами господарювання, включеними до переліку операторів ринку органічної продукції, за умови обов'язкової сертифікації органічного виробництва та/або обігу такої продукції, а також її належного маркування [6, с. 173]. А. М. Данильченко та Є. Р. Чернова наголошують, що розвиток аграрної біржі сприяє набуттю виробниками сільськогосподарської продукції статусу повноправних учасників аграрного ринку [7, с. 173]. А. Д. Терьошкіна дійшла висновку, що Аграрна біржа є важливим суб'єктом ринку сільськогосподарської продукції, оскільки її діяльність спрямована на забезпечення рівних умов для всіх учасників біржової торгівлі та сприяння розвитку ринку [8, с. 39]. Аналіз наукової літератури свідчить, що суб'єктний склад організованого аграрного ринку досліджено лише фрагментарно і він досі не був предметом комплексного самостійного дослідження. Водночас можна констатувати, що реалізація сільськогосподарської продукції є формою економічної діяльності в межах аграрних правовідносин. Однак відсутність чіткого й системного визначення відповідних суб'єктів підкреслює актуальність подальших досліджень цієї проблематики.

Мета статті полягає у характеристиці та визначенні суб'єктного складу організованого аграрного ринку. Для досягнення цієї мети поставлено такі завдання: визначити поняття суб'єкта організованого аграрного ринку; встановити систему таких суб'єктів; визначити напрями подальших наукових досліджень.

Виклад основного матеріалу дослідження. У законодавстві України не встановлено чіткого визначення суб'єкта організованого аграрного ринку. Натомість міститься лише загальне визначення самого організованого аграрного ринку як сукупності правовідносин, пов'язаних з укладенням та виконанням цивільно-правових договорів, предметом яких є сільськогосподарська продукція, за стандартизованими умовами, з відповідними реквізитами біржових договорів (контрактів) і згідно з правилами Аграрної біржі (п. 2.12 ст. 2 Закону України «Про засади державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку») [9]. Із цього визначення можна виокремити такі ознаки правосуб'єктності суб'єкта організованого аграрного ринку: 1) здатність укладати та виконувати цивільно-правові договори; 2) здійснення діяльності, пов'язаної з виробництвом та/або реалізацією сільськогосподарської продукції; 3) можливість участі у біржових торгах; 4) укладення договорів за стандартизованими умовами та з реквізитами

біржових контрактів відповідно до правил Аграрної біржі. Дієздатність учасника організованого аграрного ринку укладати цивільно-правові договори вказує на наявність загальної цивільної правоздатності. Водночас участь у біржовій торгівлі та дотримання встановлених правил, що регулюють функціонування організованого ринку, вказують на наявність інституційно визначених обмежень і процедур. Отже, суб'єкти організованого аграрного ринку мають спеціальну правосуб'єктність, обсяг і зміст якої залежать від сфери їхньої діяльності.

За такого законодавчого підходу визначення суб'єкта організованого аграрного ринку можна сформулювати, зокрема, через узгоджене розуміння категорій сільськогосподарського товаровиробника, суб'єкта господарювання та учасника біржової торгівлі. Так, реалізацією сільськогосподарської продукції можуть займатися, зокрема, сільськогосподарські товаровиробники, інші суб'єкти господарювання (переробні підприємства, трейдери, посередники), а також професійні учасники біржової торгівлі (брокери, дилери), допущені до торгів відповідною аграрною біржею. Отже, розглянемо їх правовий статус.

Поняття сільськогосподарського товаровиробника закріплено у п. 2.15-1 ст. 2 Закону України «Про засади державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку» [9]. Ним є юридична особа незалежно від організаційно-правової форми або фізична особа – підприємець, основною діяльністю якої є виробництво сільськогосподарської продукції та/або розведення, вирощування, вилов риби у внутрішніх водоймах (озерах, ставках і водосховищах), її переробка на власних чи орендованих потужностях, зокрема з використанням власновиробленої сировини на давальницьких умовах, а також здійснення операцій з її постачання, за умови що питома вага вартості сільськогосподарських товарів/послуг становить не менше 75 % вартості всіх товарів/послуг, поставлених протягом попередніх 12 послідовних звітних податкових періодів сукупно [9]. Варто звернути увагу на те, що цей суб'єкт здійснює саме постачання сільськогосподарської продукції. Відповідно до підп. 14.1.191 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України постачання товарів – це будь-яка передача права на розпоряджання товарами як власник, у тому числі продаж, обмін чи дарування таких товарів, а також їх постачання за рішенням суду [10]. Водночас продаж (реалізація) товарів, згідно з підп. 14.1.202 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України, охоплює будь-які операції, що здійснюються на підставі договорів купівлі-продажу, міни, поставки та інших господарських чи цивільно-правових договорів, які передбачають передачу права власності на такі товари за плату або компенсацію, незалежно від строків її надання, а також операції з безоплатного надання товарів [10]. Отже, реалізація сільськогосподарської продукції є однією з форм її постачання і завжди пов'язана з укладенням цивільно-правових або господарських договорів, що передбачають передачу права власності на товар за плату, компенсацію або в окремих випадках безоплатно.

З огляду на наведене можна дійти висновку, що суб'єктами постачання сільськогосподарської продукції є насамперед сільськогосподарські товаровиробники, які передають продукцію як власники, зокрема шляхом продажу, обміну або постачання за давальницькими угодами. Водночас суб'єктами реалізації на організованому аграрному ринку можуть бути як сільськогосподарські товаровиробники, так і професійні учасники біржової торгівлі, зокрема брокери, дилери та інші учасники, допущені до біржових операцій, які здійснюють купівлю-продаж сільськогосподарської продукції за стандартизованими умовами біржових контрактів. Таким чином, доцільно виокремлювати дві групи суб'єктів: суб'єктів постачання та суб'єктів реалізації сільськогосподарської продукції. Суб'єктами постачання є сільськогосподарські товаровиробники, які передають продукцію як власники та забезпечують її виробництво і первинне просування на ринку. Суб'єктами реалізації сільськогосподарської продукції є сільськогосподарські товаровиробники та професійні учасники біржової торгівлі, які

виконують функцію розподілу продукції на організованому аграрному ринку та забезпечують передачу прав власності на неї.

До суб'єктів реалізації сільськогосподарської продукції в системі організованого аграрного ринку належать оптові ринки сільськогосподарської продукції. Оптовий ринок сільськогосподарської продукції – це юридична особа, предметом діяльності якої є надання послуг, що забезпечують здійснення оптової торгівлі сільськогосподарською продукцією, і яка має статус оптового ринку сільськогосподарської продукції (ч. 4 ст. 1 Закону України «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції») [11]. Статтею 4 цього Закону визначено порядок набуття юридичною особою статусу оптового ринку сільськогосподарської продукції, який конкретизовано в Порядку набуття юридичною особою статусу оптового ринку сільськогосподарської продукції, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2010 р. № 141 [12]. Зазначений статус надається на конкурсній основі, а відповідний конкурс організовує Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України через спеціально утворену комісію, яка визначає умови та критерії відбору. Заявники подають установлений комплект документів, зокрема проєкт (бізнес-план) організації діяльності юридичної особи у статусі оптового ринку сільськогосподарської продукції та проєкт правил роботи, які перевіряються на відповідність вимогам законодавства, після чого комісія оцінює їх у встановлений термін за економічними та організаційними критеріями. Переможцеві конкурсу Міністерство видає свідоцтво про надання юридичній особі статусу оптового ринку сільськогосподарської продукції. Наведене свідчить, що оптовий ринок сільськогосподарської продукції є суб'єктом господарювання, наділеним спеціальною правосуб'єктністю.

Основними напрямками діяльності оптових ринків сільськогосподарської продукції, зокрема, є створення для операторів оптових ринків сільськогосподарської продукції належних умов для купівлі-продажу сільськогосподарської продукції; сприяння прискореному просуванню сільськогосподарської продукції від виробника до кінцевого споживача в торговельному ланцюгу; надання можливості виходу на ринок сільськогосподарської продукції всім постачальникам і споживачам такої продукції; організація торгів, аукціонів тощо (ст. 6 Закону України «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції») [11]. Правила роботи оптового ринку сільськогосподарської продукції визначено у Типових правилах роботи оптових ринків сільськогосподарської продукції, затверджених наказом Міністерства аграрної політики України від 19.02.2010 р. № 73 [13]. Оптові аукціони на такому ринку організовуються адміністрацією ринку на прохання продавця, а покупці реєструються та надають підтвердження внесення гарантійних депозитів. До кожного лота оформлюється інформаційна картка із зазначенням початкової ціни, опису товару та умов його огляду, а аукціон проводиться лише за участю щонайменше двох покупців. Ставки подаються шляхом підняття карток учасника, а переможцем стає той, хто запропонував найвищу ціну в межах відведеного часу; депозити учасників, які не перемогли, повертаються, а переможець сплачує решту коштів продавцю. Варто також підкреслити, що оптовий ринок характеризується ще однією важливою особливістю: в операціях купівлі-продажу, які відбуваються в його межах, працівники такого ринку участі не беруть [14, с. 47]. Водночас сучасний оптовий ринок сільськогосподарської продукції – це не лише місце купівлі-продажу продукції, а складний торговельно-логістичний центр, який поєднує багатопрофільні напрями діяльності, пов'язані з виробничою, збутовою, інформаційно-аналітичною, маркетинговою, природоохоронною та іншими видами діяльності [15, с. 92].

Ще одним суб'єктом організованого аграрного ринку є товарна біржа сільськогосподарської продукції. Якщо оптовий ринок сільськогосподарської продукції спрямований передусім на організацію та обслуговування оптової торгівлі, надаючи комплекс послуг, зокрема логістичних, інформаційних і складських, та створюючи умови для укладення

договорів, проведення аукціонів і здійснення торгівлі, то його діяльність зосереджується насамперед на фізичному обігу сільськогосподарської продукції та її просуванні від виробника до споживача. Натомість товарна біржа виступає організатором торгівлі за стандартизованими контрактами та забезпечує механізм формування цін. Відповідно до ч. 1 ст. 3 Закону України «Про товарні біржі», товарна біржа є юридичною особою, що функціонує у формі акціонерного товариства, товариства з обмеженою відповідальністю або товариства з додатковою відповідальністю та провадить професійну діяльність з організації торгівлі продукцією на товарних біржах, професійну діяльність з організації укладання деривативних контрактів на товарних біржах, а також інші види діяльності, передбачені законом. Для забезпечення розвитку аграрного сектору економіки важлива роль відводиться товарній біржі як організатору ринкових взаємовідносин між учасниками аграрного ринку, що позитивно впливає на підвищення ефективності виробництва та збуту сільськогосподарської продукції [17, с. 152–153]. Отже, товарна біржа є самостійним суб'єктом організованого аграрного ринку, правовий статус якого визначається поєднанням організаційно-господарських і спеціальних біржових функцій. В Україні прикладом таких бірж є ТОВ «Біржа агропромислового комплексу центральних областей України» та ТОВ «Українська універсальна біржа».

Товарні біржі сільськогосподарської продукції виконують функцію організації торгівлі стандартизованими сільськогосподарськими товарами. Особа, яка має намір набути статусу товарної біржі, а також товарна біржа протягом усього періоду своєї діяльності повинні відповідати ліцензійним умовам провадження діяльності з організації торгівлі продукцією на товарних біржах та/або ліцензійним умовам провадження діяльності з організації укладання деривативних контрактів на товарних біржах (ч. 3 ст. 7 Закону України «Про товарні біржі») [16]. Отже, товарна біржа сільськогосподарської продукції наділена спеціальною правосуб'єктністю. Вона є суб'єктом господарювання, діяльність якого повинна відповідати встановленим ліцензійним вимогам і зосереджуватися на спеціалізованій сфері біржової торгівлі, зокрема сільськогосподарською продукцією. Серед таких бірж в Україні можна назвати, зокрема, ТОВ «Українська універсальна біржа». За даними її офіційного сайту, ця біржа зареєстрована 18 листопада 1997 р., є однією з перших професійних організацій в Україні, що почали надавати повний спектр біржових послуг, а також функціонує як акредитований майданчик ProZorro і ProZorro.Продажі [18]. Правосуб'єктність таких бірж дає їм змогу функціонувати як юридичним особам, укладати біржові контракти, встановлювати власні правила торгівлі, забезпечувати стандартизацію лотів і виконувати розрахунково-аналітичні функції, спрямовані на розвиток організованого аграрного ринку.

До суб'єктів системи організованого аграрного ринку доцільно віднести і оператора організованого торговельного майданчика. Відповідно до п. 32 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» ним є акціонерне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю або товариство з додатковою відповідальністю, яке здійснює управління та забезпечує функціонування організованого торговельного майданчика на підставі ліцензії, виданої Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку. Варто звернути увагу, що йдеться про сегмент фінансового ринку в межах організованого аграрного ринку. Функціонування таких операторів створює правові та інституційні передумови для використання аграрними товаровиробниками фінансових інструментів, зокрема аграрних нот, а також інших передбачених законом інструментів обігу прав на сільськогосподарську продукцію та забезпечення зобов'язань. Запровадження аграрних нот спрямоване на спрощення порядку їх видачі, обігу та припинення зобов'язань, забезпечення їх оборотоздатності в регульованому середовищі та розширення можливостей залучення фінансування під заставу майбутньої сільськогосподарської продукції. Отже, оператори організованих торговельних майданчиків

відіграють важливу роль у розвитку фінансових механізмів аграрного ринку, підвищуючи його прозорість, ефективність і привабливість для виробників та інвесторів.

Висновки. Проведений аналіз дає підстави для висновку, що поняття «суб'єкти організованого аграрного ринку» є господарсько-правовою категорією, яка залишається недостатньо дослідженою в юридичній літературі та не має чіткого законодавчого визначення. Водночас встановлено, що суб'єкт організованого аграрного ринку наділений спеціальною правосуб'єктністю, яка охоплює здатність укладати та виконувати цивільно-правові договори, здійснювати діяльність, пов'язану з виробництвом та/або реалізацією сільськогосподарської продукції, брати участь у біржових торгах, а також укладати договори за стандартизованими умовами та з реквізитами біржових угод відповідно до правил Аграрної біржі.

Суб'єктів організованого аграрного ринку можна класифікувати за такими критеріями:

- 1) за сферою діяльності:
 - а) товаровиробники (первинні постачальники), які безпосередньо займаються виробництвом або переробкою сільськогосподарської продукції;
 - б) посередники та оператори торгівлі, які забезпечують організацію продажу, логістику, зберігання та проведення аукціонів (оптові ринки, торговельні майданчики);
 - в) фінансові оператори та інвестори, які здійснюють фінансові операції, забезпечують обіг аграрних розписок, аграрних нот, а також надають кредитні чи страхові послуги;
- 2) за видом ринку:
 - а) суб'єкти товарного ринку (сільськогосподарські товаровиробники, товарні біржі, оптові ринки сільськогосподарської продукції);
 - б) суб'єкти фінансового ринку (інвестори, фінансові посередники, оператори організованого торговельного майданчика).

Загалом перспективними напрямками подальших наукових розвідок є дослідження вдосконалення механізмів функціонування операторів фінансового сегмента аграрного ринку, вивчення ефективності обігу аграрних розписок, а також оцінка впливу цифрових технологій на організований аграрний ринок з метою підвищення прозорості та стабільності його функціонування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горлачук М. А. Сутність аграрного ринку як економічної категорії: діалектичне протиріччя ринку. Економіка і суспільство. 2017. № 9. С. 186–192.
2. Гофман М. О. Економічна сутність аграрного ринку. Вісник Полтавської державної аграрної академії. 2017. № 6. Ч. 2. С. 126–130.
3. Чабаненко М. М. Становлення та розвиток системи аграрного права України : монографія. Дніпропетровськ : Грані, 2015. 298 с.
4. Корнієнко Г. С. Агробізнес в Україні: теоретико-правові проблеми становлення та розвитку : монографія. Харків : Юрайт, 2023. 560 с.
5. Статівка А. М. Співвідношення поняття «господарська діяльність» та «виробничо-господарська діяльність» сільськогосподарських підприємств. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Право. 2014. Вип. 197, ч. 2. С. 35–43.
6. Павлюченко Ю. М. Правове регулювання ринку органічної продукції. Актуальні проблеми правознавства. 2020. Вип. 1. С. 170–175. DOI: <https://doi.org/10.35774/app2020.01.170>
7. Данильченко А. М., Чернова Є. Р. Правове становище аграрної біржі в Україні. Молодий вчений. 2018. № 11 (63). С. 806–808.
8. Терьошкіна А. Д. Правове становище аграрної біржі України. Економіка. Фінанси. Право. 2020. № 11/2. С. 37–41. DOI: [https://doi.org/10.37634/efp.2020.11\(2\).7](https://doi.org/10.37634/efp.2020.11(2).7)

9. Про засади державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку : Закон України від 24.06.2004 № 1877-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text>
10. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
11. Про оптові ринки сільськогосподарської продукції : Закон України від 25.06.2009 № 1561-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1561-17>
12. Про затвердження Порядку набуття юридичною особою статусу оптового ринку сільськогосподарської продукції : постанова Кабінету Міністрів України; Порядок, Форма типового документа, Свідоцтво від 11.02.2010 № 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/141-2010-%D0%BF>
13. Про затвердження Типових правил роботи оптових ринків сільськогосподарської продукції : Наказ Міністерства аграрної політики України; Правила від 19.02.2010 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0270-10>
14. Булик О. Б. Особливості функціонування оптових ринків в Україні. Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. 2019. Т. 24. Вип. 4. С. 45–49.
15. Доманська Н. А. Оптові ринки сільськогосподарської продукції як форми підприємницької діяльності та їх організаційно-правові форми та моделі. Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького. 2017. Т. 19. № 81. С. 88–92. DOI: <https://doi.org/10.15421/nvlvet8115>.
16. Про товарні біржі : Закон України від 10.12.1991 № 1956-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1956-12>
17. Ліщук Ю. С. Розвиток біржового ринку сільськогосподарської продукції. Економіка і суспільство. 2018. Вип. 15. С. 147–153.
18. Про Українську універсальну біржу / Українська універсальна біржа. URL: <https://sale.uub.com.ua/about.aspx>
19. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки : Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
20. Бакай Ю. Ю. Аграрні розписки та аграрні ноти як механізми фінансування агробізнесу. Право та інновації. 2024. № 2 (46). С. 119–124. DOI: [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-2\(46\)-18](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-2(46)-18)

Дата першого надходження рукопису до видання: 22.02.2026

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 14.03.2026

Дата публікації: 17.04.2026